

Nyheter: I religionens namn

Förskoleförtrycket i religionens namn: Det säger skolorna när GP ringer

GP ringde till 40 kommunala förskolor. 20 i Göteborg, 10 i Malmö och 10 i Stockholm. Förskolorna är slumpmässigt utvalda, men ligger alla i särskilt utsatta områden eftersom religiös extremism är vanligt förekommande där enligt polis och kommun. Vi utgav oss för att vara en pappa som sökte förskola till sin femåriga dotter och ville ställa frågor innan vi ansökte om plats. Vi frågade bland annat om personalen kunde kontrollera att hon inte tog av sig sin slöja under skoltid, och ifall hon gjorde det, tillrättavisa och tvinga på den igen. Samtalen spelades in. I några fall där GP inte lyckades ställa alla frågor, har vi valt bort samtalen och ringt andra förskolor.

Exempel på frågor vi ställde: Kan vi ha som önskemål att flickan inte får ta av sig slöjan när hon är där? Om hon väljer att ta av sig den, kan ni se till att hon tar på sig den igen? GP:s frågor står i **gult**, förskolornas svar i vitt.

FÖRSKOLA, GÖTEBORG.
 - Kan man ha det som önskemål att hon inte tar av sig slöjan där?
 - Ja, absolut. Det får vi rätta oss efter.
 - Kan ni se till att hon inte får ta av sig slöjan när hon är där? Om hon tar av den, tar ni på den igen?
 - Jaja, absolut.

FÖRSKOLA, GÖTEBORG.
 - Jag tänkte, om hon tar av sig den där, hennes hijab. Säger ni till henne att hon inte tar av den, eller?
 - Jaja, om ni inte vill att hon ska ta av sig sin hijab, då får vi tvinga henne. Vi prioriterar alltid föräldrarnas önskemål. Hur gammal är hon?
 - Fem år.
 - Fem. Ja, men absolut. Okej.

FÖRSKOLA, GÖTEBORG.
 - Absolut, det är föräldrarna som bestämmer när det gäller sånt. Det är inte vi som bestämmer.
 - Så ni kan se till att hon inte tar av sig den när hon är där?
 - Nej, det får hon inte heller. Det är samma sak om ett barn har vissa skor och inte vill ha dom på sig. Då berättar vi att: dina föräldrar vill att du ska ha dom på.

Föräldrar får igenom krav på slöjtvång

I RELIGIONENS NAMN: 27 av 40 kommunala förskolor i utsatta områden i Göteborg, Stockholm och Malmö kan tänka sig att aktivt kontrollera och tvinga på barn slöja mot deras vilja, trots att det kan bryta mot lagen. Det visar GP:s granskning.

Rektorer och skolpersonal vittnar om hur religiös mobbning blivit allt vanligare på svenska skolor. Samtidigt kommer många föräldrar med krav om att skolan ska anpassa sig till deras religion.

GP rundringning till skolor och myndigheter visar att många skolanställda känner sig osäkra över hur långt man ska tillmötesgå religiösa påtryckningar. Många har valt att anpassa sig till föräldrarnas krav.

På en förskola i Göteborg täcks enskilda barn med handdukar av lärarna i samband med ombyte inför simskola, för att de inte ska synas eller kunna se andra nakna barn. På en annan svensk förskola har personal gått med på att filma en flicka med Facetime, för att föräldrarna ska kunna kontrollera att dottern aldrig tar av sig slöjan.

Trots att Skolverket menar att barn inte ska tvingas på en viss klädsel mot sin vilja av skolan, är just slöjtvång ett återkommande fenomen som många skolor tar upp. En del skolor säger att de i dag tvingar på enskilda barn slöja efter påtryckningar från föräldrar.

GP BESTÄMDE SIG för att ringa till 40 kommunala förskolor i Göteborg, Malmö och Stockholm. Samma skolor som på sina hemsidor skriver att de värnar barnens egna intressen, viljor och självbestämmande.

Samtliga förskolor är slumpmässigt utvalda, men ligger i särskilt utsatta områden där religiös extremism är vanligt förekommande enligt polisen.

GP utgav sig för att vara en förälder med en femårig dotter och frågade förskolepersonalen om de kunde tänka sig att utföra religiös kontroll av barnet under skoltid.

Vi frågade bland annat om personalen kunde tänka sig att aktivt

kontrollera att barnet inte tar av sig slöjan och ifall det händer, tillrättavisa och tvinga på barnet den igen.

27 AV 40 förskolor svarade att de kunde tänka sig att kontrollera och tvinga på barnet slöja. Övriga sa antingen nej eller var tveksamma.

- Så får vi inte göra enligt skollagen. Barnet får gärna ha slöja på sig här. Men tar hon av sig den kommer vi inte tvinga på den igen, svarar en förskola i Göteborg.

En annan förskollärare säger att hon är muslim från Iran där kvinnor tvingas bära slöja. Hon säger att hon tog av sig slöjan när hon kom till Sverige och försöker sen övertyga oss om att tvång är fel.

- Tänk på vad du gör mot din dotter, säger hon.

De allra flesta förskoleanställda går dock med på kravet. Mer än hälften av skolorna i Göteborg, Stockholm och Malmö säger ja utan att tveka.

GP granskar: Förtrycket i religionens namn

I en artikelserie granskar GP hederskultur och förtryck. Har du en historia att berätta eller ett tips som du vill att vi tittar närmare på?
Tipsa GP:s granskande reporter Michael Verdicchio.
Mejla: granskning@gp.se

- Ja, det är inga problem. Det är ni föräldrar som bestämmer, säger en anställd på en förskola i Biskopsgården när GP ringer.

- Ja, absolut. Det finns andra barn här som också har slöja. Och hon är ju fem år och stor, hon är inte liten, säger en annan.

- Ja ja, om ni inte vill att hon tar av sig sin hijab så får vi tvinga henne. Vi prioriterar alltid föräldrarnas önskemål. Absolut, säger en förskola.

PÅ EN FÖRSKOLA blir personalen osäker när vi frågar om slöjan, och räcker istället över telefonen till chefen. Efter en stund säger chefen att det inte är några problem att kontrollera dottern under skoltid. Hon säger ja till vårt önskemål om slöjtvång.

- Det är ni som bestämmer, säger förskolechefen.

Kort därefter frågar hon, nästan viskande, om vi pratar något annat språk än svenska. Chefen säger att hon vill prata på sitt hemspråk och ger oss sen sitt privata telefonnummer.

- Ni kan alltid ringa mig. Jag ställer upp, säger förskolechefen.

När vi senare ringer upp chefen och berättar att vi är från GP, försvaret hon delvis sina svar.

- Som jag resonerar, så är det föräldrarnas ansvar att uppfostra sin dotter som de vill. Och som personal är jag en del av det. Men det handlar inte om tvång.

Men i samtalet erbjuder du dig att aktivt kontrollera så att dottern inte tar av sig slöjan under skoltid?

- Jag vet. Detta är jättesvårt. Men jag tänker att om en flicka är fem, då kan hon uttrycka sig. Om hon inte vill ha slöjan, då tar hon det med sina föräldrar. Det gäller att ha en öppen dialog med föräldrarna.

Andra GP ringt säger att de ång-

”Som jag resonerar, så är det föräldrarnas ansvar att uppfostra sin dotter som de vill”

FÖRSKOLECHEF

rar sig efteråt. En anställd säger att hon ville vara tillmötesgående gentemot föräldern.

ATT SOM SKOLANSTÄLLD aktivt gå in och kontrollera samt tvinga på barn religiös klädsel, är dock inte korrekt utifrån skollagen.

- Det saknas stöd för ett sådant agerande i läroplanen och skollagen. Barnkonventionen, som också är viktig i sammanhanget, talar om barns integritet, fria uttryck och självbestämmande. När barnet inte själv vill bära slöja till exempel, skulle jag vara väldigt försiktig, säger Anna Westerholm, tillförordnad rättschef på Skolverket.

Skolverket har tidigare utrett frågan om att tvinga på barn klädsel, men då utifrån skolor som infört skoluniform och klädkoder. I den

frågan har Skolverket sagt blankt nej, eftersom det bryter mot elevers individuella uttryck. Enligt Anna Westerholm har frågan om slöjkontroll i skolan aldrig prövats.

SAMTIDIGT SKAPAR barnkonventionen viss förvirring. Enligt den har barn autonoma rättigheter i förhållande till sina vårdnadshavare, något som ger dem rätt till andra uppfattningar om saker som rör till exempel konfessionella inslag.

Samma barnkonvention slår också fast att barnet har rätt till sin religion samt att vårdnadshavare har det främsta ansvaret för ett barns uppfostran. Något som gör skiljelinjerna svåra att dra i fall som rör religiösa föräldrakrav.

Just nu pågår en statlig utredning som ska utreda för- och nackdelar med konfessionella inslag ur ett barnrättsperspektiv i förskola, grundskola och gymnasieskola. Utredningen ska vara klar 31 december 2018.

- Vi välkomnar en sådan utredning. Den här frågan är extremt komplex, säger Anna Westerholm.

MICHAEL VERDICCHIO

michael.verdicchio@gp.se

”Det saknas stöd för ett sådant agerande i läroplanen och skollagen.

ANNA WESTERHOLM

Tillförordnad rättschef på Skolverket

Avdelningschef: Anders Håkansson 031-62 45 87.
Redaktörer: Snezana Bozinovska 031-62 41 26, Magdalena Rosen 031-62 42 39. E-post: nyhetsdesken@gp.se

GP:s tipstelefon: 031-17 20 10

Publicerade tips belönas.

FÖRSKOLA, GÖTEBORG.

– Om hon vill ha den, får hon avgöra det själv. Vi säger inte till henne. Om hon inte vill ha det, då tvingar vi inte henne att hon ska ha den. Det avgör hon själv."

FÖRSKOLA, GÖTEBORG.

– Vi kommer inte att tvinga på henne slöja här om hon vill ta av den. Om hon tar av sig den här och inte vill ha den av, så kommer vi inte tvinga på den. Vi kommer respektera er önskan, men vi kan inte tvinga barnen till något. Det får vi inte, då begär vi tjänstefel. Är det så att hon tar av sig den och vägrar ta på sig den, då kommer inte vi sätta på den.

...

FÖRSKOLA, MALMÖ.

– Absolut. Vi ska se till att det blir så. Det är klart. Hon ska inte ta av den.

...

FÖRSKOLA, MALMÖ.

– Vi kan påminna henne och säga att "din mamma och pappa vill inte att du tar av den". Men om hon inte vill, kan vi inte tvinga henne. Jag har själv hijab. Men jag får inte blanda in religion när jag jobbar på förskola enligt Malmö stads regler. Jag kan påminna henne och prata med henne på mitt sätt. Men jag kan inte tvinga henne om hon är bestämd eller gråter.

...

FÖRSKOLA, MALMÖ.

– Om hon tar av sig slöjan. Kan ni säga till henne att ta på sig den igen?
– Ja, absolut. Det är något vi måste jobba med. Alla barn på förskolan har yttrande-frihet lika mycket som vi människor har. Så det är absolut självklart att vi är med och stöttar föräldrars beslut i det.

...

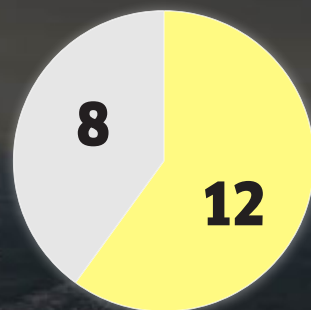

Grafik: Så svarade förskolorna

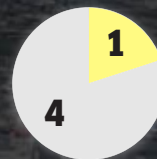
Exempel på frågor vi ställde: Kan vi ha som önskemål att flickan inte får ta av sig slöjan när hon är där? Om hon väljer att ta av sig den, kan ni se till att hon tar på sig den igen?

■ JA
■ NEJ

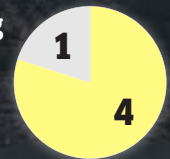
Göteborg
20 tillfrågade

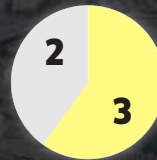
Östra Göteborg
5 tillfrågade
BERGSJÖN

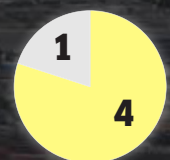
Västra Göteborg
5 tillfrågade
TYNNERED

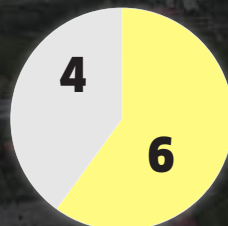
Angered
5 tillfrågade
HAMMARKULLEN/
LÖVGÅRDET

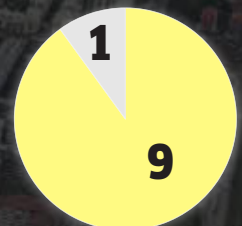
Västra Hisingen
5 tillfrågade
BISKOPSGÅRDEN

Stockholm
10 tillfrågade
RINKEBY/
TENSTA/HUSBY

Malmö
10 tillfrågade
ROSENGÅRD/
LINDÅNGEN

GP:s undersökning består av stickprov och ska inte tolkas som vetenskaplig.

"Det strider mot skollagen"

I RELIGIONENS NAMN

GP:s granskning av förskolors inställning till religiöst tvång väcker starka känslor bland politiker och förskolechefer. – Det här strider enligt min uppfattning mot skollagen, säger Lotta Edholm (L), oppositionsborgarråd i Stockholms stad.

27 av 40 kommunala förskolor i utsatta områden i Stockholm, Malmö och Göteborg kan tänka sig att kontrollera, tillrättavisa och tvinga på barn slöja.

– Det här är helt oacceptabelt. Vi ska inte tvinga på barn saker. Vi har regler och vi har en värdegrund. Då är det det vi ska hålla oss till, säger Ann-Sofie Hermansson (S), kommunstyrelsens ordförande i Göteborg.

Hon säger att kommunledning-

en efter granskningen kommer att starta en diskussion med berörda förvaltningar och yrkesgrupper. Som GP berättade under måndagen så uppgav flera skolor och myndigheter hur det redan pågår olika former av religiös kontroll och rutiner i dag.

– Jag kommer ta kontakt med de berörda parterna. Dels med de som jobbar, dels med fackförbunden för att höra hur det fungerar. För har man upplevt detta i jobbet, då har man troligen gått till sin fackliga organisation också, säger hon.

I BISKOPSGÅRDEN OCH stadsdelen Västra Hisingen, där Jahja Zeqiraj (tidigare socialdemokrat, kandiderar nu för Demokraterna) är stadsdelsnämndsordförande, svarade 4 av 5 förskolor ja på GP:s önskemål. – Jag är förvånad. Skolan ska behandla barn som egna individer och inte utsätta dem för religiös eller politisk påverkan. Men jag

förstår att det här är ett dilemma i skolan, där skolans värdegrund ibland krockar med rätten till religion. Det är något vi verkligen behöver ha en ordentlig diskussion om med alla berörda parter, säger Jahja Zeqiraj som är kritisk mot att frågan, enligt hans mening, inte lyfts tidigare på politisk nivå i kommunen.

I MALMÖ SVARADE 9 av 10 uppringda förskolor ja på GP:s önskemål om slöjkontroll och slöjtvång.

– Det är ett tråkigt resultat att de här nio medarbetarna uppenbarligen gått med på ert förslag. Malmö stad har jobbat mycket aktivt med att utbilda personalen i frågor som rör vår värdegrund och gränsdragningar kring barns rättigheter, säger Ana-Maria Deliv, kvalitets- och myndighetschef på förskoleförvaltningen i Malmö stad.

Hon säger att förskolan förhoppningsvis skulle vara tydligare med

vad skolans värdegrund säger om religiösa tvång, vid ett riktigt möte. Framöver kan dock GP:s undersökning komma att bakas in som ett exempel i kommande utbildningar med Malmö förskolepersonal.

– Det är jätteviktigt att skolan står på en trygg värdegrund. Var går gränsen för att kränka ett barn? Där måste vi vara oerhört tydliga, säger Ana-Maria Deliv.

ÄVEN STOCKHOLMS skolborgarråd Olle Burell (S) reagerar på resultatet. I Stockholm svarade 6 av 10 förskolor ja. Han menar dock att problemet är hur skolsystemet är uppbyggt.

"Jag tycker att den här granskningen visar på problemen med att den svenska skolan är en marknad där föräldrarna behandlas som kunder. Förskolan och skolan är inget snabbköp där föräldrar kan ställa krav som går emot barnens rättigheter och välmående" skriver

Olle Burell i ett mejl till GP.

Även Lotta Edholm (L), oppositionsborgarråd i Stockholms stad, säger att granskningens resultat upprör.

– Slöjan är ett religiöst uttryck och det kan aldrig vara förskolans roll att upprätthålla sådana symboler. Att upprätthålla slöjanvändning på små barn är dessutom att upprätthålla en könsåtskillnad mellan pojkar och flickor, något som strider mot vad skollagen säger om individens frihet och om jämställdhet, säger Lotta Edholm och fortsätter:

– Jag tror att en del förskolor gör detta för att de vill underlätta och visa någon sorts servicevilja mot föräldrarna. Men det blir helt fel, eftersom förskolan och därmed samhället då istället inskränker de rättigheter som barnen har.

MICHAEL VERDICCHIO

michael.verdicchio@gp.se